

Forslag

til

Lov om en statsskole som forsøgscenter for 8.—10. skoleår.

Fremsat den 13. december 1963 af *undervisningsministeren*.

§ 1. Der oprettes en statsskole som forsøgscenter for undervisningen i 8.-10. skoleår. Skolen indrettes i tilknytning til Ungdomsbyen i Rødovre på ejendommen matr. nr. 1 aq, Islev by og sogn.

§ 2. Arealer til udvidelse af skolen og til adgangsveje dertil kan erhverves ved ekspropriation efter reglerne i forordning af 5. marts 1845.

Bemærkninger til lovforslaget.

Folkeskolelovens § 17, stk. 4 indeholder efter den seneste ændring ved lov nr. 203 af 16. juni 1962 følgende bestemmelse angående undervisningen i 8.-10. skoleår:

„I 8.-10. skoleår videreføres undervisningen efter de for undervisningen i 7. skoleår foran fastsatte retningslinjer og med særligt henblik på at forberede elevernes overgang til almen eller faglig ungdomsundervisning. Der kan efter nærmere af undervisningsministeren givne regler og under hensyntagen til de stedlige undervisningsmæssige muligheder foretages en deling i linjer, der tager sigte på elevernes fremtidige virksomhed inden for erhvervslivets forskellige grene, uden at der dog må meddeles en egentlig faglig undervisning.“

Ved denne bestemmelse er der givet meget vide rammer for, hvorledes undervisningen kan gribes an, og der kan blive tale om meget varierende udformninger af undervisningen i 8.-10. skoleår.

Det af undervisningsministeriet under 1. september 1958 nedsatte læseplansudvalg for folkeskolen har under sit arbejde med disse spørgsmål haft snæver kontakt med de af henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund, nedsatte udvalg vedrørende skole og erhverv. Denne nære kontakt har i forbindelse med den forsøgsundervis-

ning, en række skoler har gennemført i løbet af de seneste år, kunnet tjene som vejledning ved udvalgets udarbejdelse af planer for den fagligt betonedede undervisning, samt for visse planer for den linjedeling, der ifølge loven kan etableres.

Det er imidlertid klart, at de mangfoldige problemer, der knytter sig til dette område, endnu ikke har kunnet gennemarbejdes på en sådan måde, at der har kunnet udledes sikre retningslinjer for, hvorledes undervisningen skal gribes an. Den kommende tids udvikling må fortsat have en forsøgs-mæssig karakter. Vel udførte skoleforsøg er i dag et af de væsentligste midler til den ajourføring og forbedring af skolens arbejde, som stadig må finde sted. Det er af stor betydning, at der foregår en væsentlig fornyelse af arbejdsmetoder, undervisningsmetoder og undervisningsmidler, for at undervisningen ikke skal stivne, og for at afstanden mellem undervisningen og samfundets udvikling i øvrigt ikke skal blive for stor.

Da de kommende årtier således i høj grad må betragtes som en forsøgsperiode, var det en naturlig tanke at søge etableret et forsøg af betydningsfuldt omfang, hvorved man ville få mulighed for at skaffe klarhed over en del af de problemer, der trænger sig på. Det forsøgsarbejde, der skulle iværksættes, måtte have et sådant omfang og en

sådan karakter, at man fra alle dele af landet kunne få mulighed for at følge med i arbejdet og lære deraf. Det måtte være et landsforetagende der samtidig med, at det medvirkede til at afhjælpe skolerens behov, også kunne være et uddannelsessted for lærere såvel fra folkeskolen som fra ungdomsskolen, og derudover skulle det være et forsøgscenter, hvor folkeskolens lærere og repræsentanter fra erhvervene mødtes i samarbejde, og hvor der var såvel dygtige pædagoger som dygtige fagfolk til at varetage undervisningen.

En mulighed for at iværksætte en sådan forsøgsvirksomhed forelå i forbindelse med et projekt til en ungdomsby, som stadsarkitekten i Rødovre, Børge T. Lorentzen, i nogen tid havde arbejdet med. Der var i dette projekt delvis arbejdet med planer, som på nogle områder strejfede de pædagogiske forsøgsplaner, læseplansudvalgets betænkning, Undervisningsvejledning for folkeskolen, omfatter.

Ungdomsbyen omfatter følgende bygninger:

Rådhuset (en rådhusal og 4 udvalgværelser)
Forsikringshusene (1 kontorbygning og 1 instruktionslokale)

Banken

Oliens hus

Butikbygningen

Kirken

3 værkstedsbygninger til fritidsvirksomhed

1 toiletbygning

1 læskur (stationsbygning)

1 tunnel (232 m²) til erhvervsudstillinger

1 viadukt

1 færdselsårn.

Stadsarkitekt Lorentzen stillede i foråret 1960 sine planer og de færdige bygninger gratis til disposition for undervisningsministeriet, og undervisningsministeren nedsatte den 6. april 1961 et udvalg, der fik til opgave at drøfte spørgsmålet om oprettelse og udnyttelse af et undervisningscenter i Ungdomsbyen i Rødovre.

Udvalget fandt, at Ungdomsbyen gav et godt grundlag for et sådant center, men at den i den foreliggende udformning ikke gav tilstrækkelig mulighed for at tilgodese de mange hensyn, som måtte tages, hvis der skulle etableres forsøg, som virkelig kunne klarlægge de mange spørgsmål, der knytter sig til den erhvervsforberedende undervisnings placering i folkeskolens ældste klasser.

Efter at udvalget havde drøftet oprettelsen af undervisningscentret med repræsentanter for Dansk

Arbejdsgiverforenings udvalg for skole og erhverv, for Landsorganisationens udvalg for skole og erhverv og for Landbo- og Husmandsforeningernes skoleudvalg, stillede udvalget over for ministeriet forslag om en betydelig udvidelse af Ungdomsbyens areal, således at der blev mulighed for i tilknytning til Ungdomsbyen at opføre de yderligere undervisningsbygninger, som måtte anses for nødvendige for et undervisningscenter, der i sin virksomhed kunne tilgodese de af læseplansudvalget fremhævede hensyn.

Med finansudvalgets tilslutning i skrivelse af 18. januar 1962 (aktstykke 215) har undervisningsministeriet herefter erhvervet ejendommen „Islegård“, matr. nr. 1 aq, Islev by og sogn, til indretning af det omhandlede undervisningscenter. Til Islegård hører et areal på 7 tdr. land (40.000 m²), hvoraf Ungdomsbyen udgør 1¼ td. land.

Samtidig stilledes der et beløb på 50.000 kr. til rådighed for udvalget til udarbejdelse af et skitseprojekt til den nødvendige udbygning af Ungdomsbyen på det ny erhvervede areal. Et sådant projekt er nu af udvalget afleveret til ministeriet, som i det hele kan tiltræde den valgte udformning.

Dette projekt omfatter udførelse af følgende byggearbejder:

I. 6 bygningsenheder, hvoraf de 4 indrettes til praktisk arbejde inden for træ-, metal- og motorlære samt bygnings- og anlægsgagene, udarbejdet efter de retningslinjer, der er angivet i den af statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne i samråd med læseplansudvalget i 1961 udgivne betænkning: Afsluttende prøver i folkeskolen (Den brune betænkning), medens 2 af enhederne indrettes med klasseværelser.

II. Kollegium for elever med plads til ca. 240 børn fra provinsen.

III. Cafeteria med spiseplads til de ovennævnte børn og de medfølgende lærere samt til lærere på instruktionskursus og med plads til systuer og smålaboratorier. Køkkenet optræder industripræget, således at det ved erhvervsvejledning for eleverne kan virke som tilsvarende køkkener i hoteller, restauranter og kantiner.

IV. Kursuslokaler og kollegium for lærere.

V. Laboratorium for landbrug og gartneri med mistbænke og opvarmede drivhuse.

VI. Sikringsrum, der indrettes under elevkollegiet og kursuslokalerne.

Hertil kommer en ombygning af Islegårds hovedbygning til administrationsbygning og pedelbolig, endvidere indretning af læsestue og bibliotek samt montering af hobbyværksteder.

På det erhvervede areal findes i øjeblikket — ud over Ungdomsbyen — foruden Islegårds hovedbygning en fabriksbygning og en værkstedsbygning, der begge er lejet ud. Når disse lejemål udløber henholdsvis den 1. september 1969 og den 1. april 1964, vil bygningerne kunne anvendes som supplement til de forannævnte værkstedsenheder.

Formålet med den planlagte statsskole kan kort resumeres således:

- 1) at afprøve og vurdere de i Den brune betænkning opstillede planer for 8., 9. og 10. klasserne,
- 2) at finde frem til og udvikle nye ideer og synspunkter for undervisningen i ovennævnte klasser,
- 3) at hyde på orientering og undervisning inden for områder, som den enkelte skole eller kommune normalt ikke har mulighed for at dække. Her tænkes også på de særlige områder, som Ungdomsbyen giver rig lejlighed til at gøre sig bekendt med, f. eks. bank, forsikring, oliens hus, købmandens hus m. v., og
- 4) at virke som kursussted for lærere for så vidt angår undervisningen i folkeskolens 8.-10. klasser.

For at gennemføre de under 1) og 2) omhandlede formål, vil det være nødvendigt, at der oprettes helårsklasser, hvor eleverne modtager undervisning inden for såvel de erhvervsbetonede fag som den almene fagkreds, medens den under 3) omhandlede orientering og undervisning på forsvarlig måde vil kunne gennemføres ved 14-dages ophold, hvor elever og lærere vil få lejlighed til at se, hvorledes en normal undervisning bygges op, hvorpå de selvstændigt vil kunne gå igang med opgaver i lokalerne.

Eleverne til helårsklasserne må af praktiske grunde komme fra hovedstadsområdet, hvorimod 14-dages ophold vil kunne tilbydes elever fra hele landet.

Skolens kapacitet vil for 14-dages holdenes vedkommende blive ca. 300 elever pr. hold, hvilket vil sige, at skolen året rundt vil kunne undervise 5-6.000 elever. Hertil kommer benyttelsen af skolen efter undervisningstidens ophør af elever fra ungdomsskolen og kursusdeltagere af forskellige kategorier, bl. a. studerende fra Danmarks Lærerhøjskole, hvilket medfører, at skolen også kan udnyttes i sommerferien, hvor lærerkursus, f. eks. sløjdlærerkursus, foruden brugen af egne lokaler vil kunne benytte skolens værkstedslokaler.

Med gennemførelsen af det foreliggende forslag tilvejebringes de fornødne muligheder for at etablere værdifulde forsøg til belysning af de store problemer, der har rejst sig med hensyn til den erhvervsforberedende undervisning, som folke-

skolen bør påtage sig. Inden for forslaget rammer vil der kunne skabes gode muligheder for en bred orientering om erhvervs- og samfundsforhold, hvorigennem eleverne vil kunne få indblik i forskellige erhvervsområders arbejdsmæssige problemer samtidig med, at den praktiske undervisning vil kunne underbygge og udvide elevernes kundskaber i færdighedsfagene: dansk, regning og skrivning. Der vil endvidere være mulighed for at vække elevernes interesse for god fritidsbeskæftigelse og give dem adgang til at stifte bekendtskab med forskellige kunstnerisk betonede aktiviteter.

På skolen tænkes ansat lærere med fyldstgørende pædagogisk og erhvervsfaglig uddannelse. Desuden vil der til skolen blive knyttet en erhvervsvejleder og konsulenter fra erhvervene. Ved at ansætte såvel pædagogisk som erhvervsmæssigt uddannede lærerkræfter vil der kunne opnås en gavnlig vekselvirkning mellem de enkelte fag, ligesom der skabes grundlag for at foretage en afgrænsning af de emner og områder, man skal beskæftige sig med i 8., 9. og 10. klasserne i folkeskolen, i forhold til erhvervenes skoler, således at overlapninger undgås.

Det bliver skolens hovedopgave på det erhvervsbetonede område at give eleverne adgang til at gennemgå en undervisning i bestemte erhvervsområder, der på almen og dog faglig korrekt måde fører frem til forståelse af det pågældende erhvervsområdes arbejdsmæssige problemer; men man må bestandig være opmærksom på mulighederne for at medtage nye arbejdsområder i undervisningen, ligesom man må have et vågent øje for i takt med de indhøstede erfaringer at søge den praktiske undervisning forbedret.

Skolen må have nøje kontakt med de respektive erhvervsorganisationer, de kommunale organisationer og pædagogiske kredse, herunder Danmarks Lærerhøjskole, eventuelt gennem et af undervisningsministeren nedsat tilsynsråd, der kan følge skolens arbejde, fremsætte forslag og drage omsorg for, at den fornødne forskning iværksættes.

Der er ikke i det foreliggende forslag medtaget arbejdsområder, som repræsentanter for erhvervene ikke har kunnet tilslutte sig, ligesom der ikke er taget stilling til alt, hvad skolen bør rumme. Der er i et vist omfang reserveret plads til indretning af lokaler, som der senere måtte vise sig at være behov for.

Til § 1.

Hovedformålet med skolens oprettelse er at tilvejebringe mulighed for en pædagogisk forsøgsvirksomhed for den erhvervsbetonede undervisning i 8.—10. skoleår efter de retningslinjer, som er angivet i de indledende bemærkninger.

De dér omhandlede fagområder vil få en central placering i arbejdet; men der kan ikke foretages en afgrænsning til særlige fag og faggrupper. Arbejdet vil også omfatte undervisningens tilrettelæggelse som helhed, og der må være mulighed for at tage nye arbejdsområder op.

Uden for den egentlige undervisningstid agtes skolen i videst muligt omfang stillet til rådighed for ungdomsundervisningen, der vil kunne drage stor nytte af de velegnede lokaliteter.

Udgifterne til skolens anlæg og drift skal afholdes af statskassen ved bevilling på finansloven.

A. Anlægsudgifter.

De samlede anlægsudgifter for det foreliggende projekt anslås på grundlag af prisniveauet pr. 1. januar 1963 (byggeindeks 131) til 11.820.000 kr.

Dette beløb kan nærmere specificeres således:

Bygningsarbejder (håndværkerudgifter).....	6.304.000 kr.
Inventar, herunder undervisningsmateriel og telefoncentral.....	2.058.000 -
Grundmodning, herunder anlæg af have og overdækkede gange	1.272.000 -
Projektering, byggepladsudgifter og uforudsete udgifter.....	2.186.000 -
	<hr/>
	11.820.000 kr.

Byggeriet er tænkt opdelt i tre afsnit, hvis opførelse skulle kunne foretages efter den nedenfor angivne tidsplan. De samlede udgifter fordeler sig på de enkelte afsnit med følgende beløb:

1. afsnit. 1. september 1964 til 31. juli 1965.

Ombygning af Islegårds hovedbygning, opførelse af 4 værkstedsenheder og 2 klasseværelsesenheder, opførelse af laboratorium for landbrug og gartneri, samt montering af hobbyværksteder m. m. 3.566.000 kr.

2. afsnit. 1. september 1965 til 31. juli 1966.

Opførelse af elevkollegium og cafeteria..... 5.910.000 -

3. afsnit. 1. september 1966 til 31. juli 1967.

Opførelse af lærerkollegium m. m. . 2.344.000 kr.

De samlede udgifter på 11.820.000 kr. forventes, såfremt den opstillede tidsplan kan overholdes, at ville fordele sig således på de enkelte finansår:

1963-64.....	80.000 kr.
1964-65.....	1.150.000 -
1965-66.....	4.630.000 -
1966-67.....	4.676.000 -
1967-68.....	1.284.000 -

Ministeriet agter på forventet efterbevilling ved lov om tillægsbevilling for finansåret 1963-64 at søge 80.000 kr. til detailprojektering og forberedende jordarbejder, og man har på forslaget til finanslov for finansåret 1964-65 søgt 1.150.000 kr. til arbejdets fortsættelse.

Ved gennemførelsen af byggeriet efter foranstående tidsplan vil skolen fra 1. august 1965 kunne tages i brug, for så vidt angår helårsklasserne, hvis elevklientel forventes at komme fra kommuner inden for hovedstadsområdet, ligesom det skulle være muligt at påbegynde undervisningen for 14-dages hold fra hovedstadsområdet.

Fra 1. august 1966 skulle der yderligere kunne modtages 14-dages hold fra det øvrige land, og fra 1. august 1967 skulle det være muligt at arrangere kurser for lærere.

B. Driftsudgifter.

På indeværende tidspunkt kan det vanskeligt nøje opgøres, hvilke udgifter der vil være forbundet med driften af skolen, når den er fuldt udbygget. Efter den opstillede tidsplan vil skolens virksomhed kunne påbegyndes successivt i takt med færdiggørelsen af de enkelte byggeafsnit, og driftsudgifterne vil således opstå gradvis. Efter en skønsmæssig beregning kan de årlige driftsudgifter, når skolen til sin tid er sat i normal drift, anslås til ca. 1,3 mill. kr.:

Lønninger, honorarer og særlige ydelser.....	915.325 kr.
Bygningsudgifter.....	205.509 -
Driftsudgifter bortset fra bygninger	172.000 -
	<hr/>
	1.292.834 kr.

Det er herved forudsat, at de kommuner, der sender elever til 14-dages holdene, afholder forplejningsudgifterne for eleverne og de medfølgende lærere. Forplejningsudgifter for lærere, der kommer på kursus på skolen, forudsættes afholdt af lærerne selv.

Med hensyn til skolens personale må det påregnes, at bl. a. lederstillingen og pedelstillingen må oprettes fra den 1. april 1965, og at en del af lærerstillingerne vil skulle oprettes fra 1. august 1965.

Når skolens opførelse er tilendebragt, tænkes der efter udvalgets indstilling at skulle være følgende tjenestemandstillinger ved den:

- 1 leder
- 13 lærere (1 til erhvervsvejledning, 3 til handels- og kontorbetonede fag, 4 til praktisk arbejde i træfagene, bygge- og anlægsgangene, metalfagene og de mekaniske fag, 1 til jordbrugsfagene, 3

(eller 4) til fag af særlig interesse for piger, herunder visse sociale fagområder, og 1 til fritidsbeskæftigende foranstaltninger)

- 1 oldfrue ved elevkollegiet og lærerkollegiet
- 1 økonoma ved cafeteriet
- 1 pedel.

Det er imidlertid ikke muligt på nærværende tidspunkt endeligt at angive antallet af stillinger ved den udbyggede skole. Den skal som anført være et forsøgscenter, hvor nye fag og fagkombinationer tages op, og nye undervisningsmetoder gennemprøves. Det er derfor sandsynligt, at det under skolens opbygning vil vise sig ønskeligt at knytte flere lærere til den.

En sådan mulighed er særligt nærliggende inden for de områder, som er af særlig interesse for pigerne, og inden for de samfundsbetonede faggrupper.

Det af udvalget udarbejdede forslag angiver således det antal lærere, som man i dag kan forudse under alle omstændigheder må knyttes til skolen, og ministeriet må forbeholde sig at søge flere stillinger oprettet, såfremt skolens udvikling gør dette påkrævet.

Med hensyn til aflønningen af de lærere, som vil komme til at undervise helårsklasserne, hvis elevklientel som tidligere anført forventes at komme fra kommuner inden for hovedstadsområdet, finder ministeriet det rettest, at de respektive kommuner afholder lønnen efter de for kommunernes lønningsudgifter fastsatte regler, således at staten alene yder disse lærere honorarer som vederlag for den særlige arbejdsbyrde, der vil være forbundet med deltagelse i forsøgsarbejdet.

For så vidt angår de lærere, der skal ledsage de

fra hele landet kommende elever på 14-dages holdene, finder man, at elevernes hjemstedskommune ligeledes bør afholde disse læreres løn efter de sædvanlige regler.

Det tilføjes, at de ovennævnte tjenestemandstillinger tænkes søgt normeret i lønningsklasser, der svarer til dem, hvori statsseminariernes personale er placeret.

De nuværende driftsudgifter vedrørende Islegård afholdes på finansloven for finansåret 1963-64 under § 20.1.14.

Til § 2.

Ejendommen Islegård har mod syd og øst facade til henholdsvis Islevbrovej og Islevgård allé, medens ejendommen mod nord og mod vest ikke har adgang til vej, idet der på disse sider er en enkelt række villagrunde mellem Islevgårds grund og henholdsvis Mosehusvej og Niels Frederiksens allé.

Islevbrovej agtes udvidet til 32 m's bredde med midterrabbat, således at der ikke vil kunne etableres indkørsel fra denne vej til skolen, og det nedsatte udvalg har derfor over for ministeriet stærkt anbefalet, at der erhverves arealer, som kan anvendes til indkørsel fra sidevejene Mosehusvej og Niels Frederiksens allé.

Ministeriet må i overensstemmelse med udvalget finde det hensigtsmæssigt, at der åbnes mulighed for erhvervelse af de nødvendige arealer til adgangsveje til skolen, hvorfor man i lovforslaget søger den fornødne ekspropriationshjemmel tilvejebragt.

Ud over ovennævnte arealerhvervelser foreligger der ikke på indeværende tidspunkt planer om yderligere grunderhvervelser, da der efter det udarbejdede skitseprojekt vil være visse udvidelsesmuligheder på den allerede erhvervede grund.